https://interscience.uz/
ISSN 2181-1709 (P)
ISSN 2181-1717 (E)
SJIF: 3.805 (2021)
2023/12

TA'LIM VA INNOVATSION TADQIQOTLAR

ОБРАЗОВАНИЕ И ИННОВАЦИОННЫЕ ИССЛЕДОВАНИЯ

EDUCATION AND INNOVATIVE RESEARCH

XALQARO ILMIY-METODIK JURNAL

МЕЖДУНАРОДНЫЙ НАУЧНО-МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

INTERNATIONAL SCIENTIFIC AND METHODICAL JOURNAL

Nizomova Nodira Paxrutdinovna “Umumiy o'rta ta’lim muassasa o‘qituvchilarining muloqot madaniyatini shakllantirishning pedagogik xususiyatlari”	237
Qarshiyeva Z. Sh. Bo‘lajak o‘qituvchining refleksiv pozitsiyasini rivojlantirish modelini loyihalashtirish.	241
Qo‘ylieva Sh. R. O‘quvchilarda tinglab tushunish ko‘nikmasini rivojlantirish zarurati va ahamiyati	245
Raxmonov I. U., Qurbonova R. Sh., Uzaqov N. Ch., Nematov L. A. Advanced rendering techniques for educational simulators in fundamentals of power supply	247
Рахимов Б. Х. Формирование научно-исследовательского инттеллекта у будущих учителей на основе информационной культуры	252
Samandarov M.I. Xorazm dialekti shartlarida o'zbek o'rta ta'lim maktablarida og'zaki nutqni o'rgatish vositasi sifatida mavzuy taqdim	256
Sirojiddinov M. Zaxira kadrlarni tayyorlashda Innovatsion texnologiyalar mazmuni	259
Tajiboev E. M. O’zbekiston respublikasida milliy va mumtoz musiqaga bo‘lgan munosabatlar	263
Turdalieva Sh. H. Maktabgacha yoshdagi nutq nuqsoni bo’lgan bolalarni o'qish ko'nikmalarini rivojlantirishda fikrlash operatsiyalarini rivojlantirish mazmuni	267
Turdaliyeva D. 5-6-sinf o 'quvchilariga o'zbek dekorativ-amaliy san'atini o'qitish metodikasi	273
Туганова Л. Дж. Диний қадриятлар ва унинг ижтимоий аҳамияти	277
Tursunova Shaxnoza Sherzodovna Modern methodological approaches to the development of written speech skills	280
Усманов У. Б. Таълим муассасаларида маънавий-маърифий ишларни ташкил этишга доир исоҳотлар мазмуни таҳлили	284
Xaydarov O. O‘quvchilarda qadriyatli munosabat tajribasini shakllantirish jarayoni	288
Xujaqulov A. X. Bo‘lajak muhandislarga ixtisoslik fanlarini o‘qitish metodikasini takomillashtirish	292
Xusniddinova B. Bo‘lajak logoped-o‘qituvchining kasbiy kompetentliligi va uning komponentlari	298
Yadgarova D. I. Methods of mastering a second language and the organization of the work of preschoolers	302
19.00.00 – PSIXOLOGIYA FANLARI	
Abduraxmonov F. K. Bola shaxsining shakillanishida “Ota obrazi” haqidagi tasavvurlarning psixologik tahlili	307
Boltayev S. I. Keksalik yoshining psixologik xususiyatlari	312
Ismaylova R. N. Oiladagi zo‘ravonlik muhiti va bola rivojlanishi	316
Narmetova Y. K. Psixosomatikaning rivojlanish tarixi	322
Norbekova B. Psixologiyada shaxs etnopsixologik xususiyatlari va stereotiplari shakllanishi bo‘yicha psixologik tahlillar	326
Normurodov G’. A. Yuridik tashkilotlarga psixologik xizmat ko’rsatishning psixologik mexanizmlari	330
Nurmonova Z. A. Keksalar migratsiyasining ijtimoiy-psixologik xususiyatlari	334
Ro‘ziqulov F. R. O‘zbek oilalaridagi ajralishlarning ijtimoiy-psixologik xususiyatlariga turli avlod vakillarining munosabatlari	339
Ruzmatova Nigina Shotillo qizi Psixologik farovonlikning o'qish va kasbiy faoliyatdagi o'rni Chirchiq davlat pedagogika universiteti Pedagogika fakulteti Psixologiya kafedrasi o'qituvchisi	344
Самарова Ш. Р. Педагог фаолияти самарадорлигининг шахслилик детерминантлари	349
Tashanova Farida Zoirovna Talabalarda pedagogik empatiyani rivojlantirishning psixologik shartlari.	355
Umarova M. Zigmund Freydning psixologik qarashlari: keng qamrovli tadqiqot	358
Xodjayeva S. Q. Talabalarda psixologik bilimlarni anglash va kreativ tafakkurni rivojlanishida idrok qilishning o’ziga xosligi (anglash va o’zini o’zi anglash)	363

ДИНИЙ ҚАДРИЯТЛАР ВА УНИНГ ИЖТИМОИЙ АҲАМИЯТИ

Туганова Луиза Джураевна
Чирчиқ давлат педагогика университети Гуманитар фанлар факультети “Факультетлараро ижтимоий фанлар” кафедраси ўқитувчиси

Аннотация: Мазкур мақолада бугунги дунё миқёсида авж олган турли гуруҳлар ўртасидаги зиддиятларни диний “мавзу” қилиб олинганлиги ва қадриятларнинг моҳияти очиб берилган.
Калит сўзлар: дин, ислом, ахлоқ, қадрият, жамият, инсон, глобаллашув, фарзанд тарбияси, ёшлар.

РЕЛИГИОЗНЫЕ ЦЕННОСТИ И ИХ СОЦИАЛЬНАЯ ЗНАЧИМОСТЬ

Туганова Луиза Джураевна
Чирчикский государственный педагогический университет Преподаватель кафедры «Межфакультетские общественные науки»

Аннотация: В этой статье обострившиеся сегодня в мире конфликты между различными группировками рассматриваются как религиозная «тема» и раскрывается суть ценностей..
Ключевые слова: Религия, ислам, этика, ценности, общество, человек, глобализация, детское образование, молодежь..

RELIGIOUS VALUES AND THEIR SOCIAL SIGNIFICANCE

Tuganova Luiza Jurayevna
Chirchik State Pedagogical University Lecturer at the Department of Interfaculty Social Sciences

Annotation: In this article examines the escalating conflicts between various factions in the world today as a religious “theme” and reveals the essence of values..
*Key words: Religion, Islam, ethics, values, society, people, globalization, children’s education, yout*h.

КИРИШ. Глобаллашув даврининг кенг майдонда қанот ёйиши, бугунги ёш авлод маънавиятини юксалтиришга, уларнинг миллийлиги билан бирга миллий ғурур ҳиссини оширишга, ахлоқий тарбияни шакллантиришга ўта муҳим вазифа сифатида эътибор берилиши ўз – ўзидан шаклланмаган. Маълумки, бугунги кунда барчамизнинг ҳаётимизга қай сохада бўлмайлик интернет, Ғарб мамлакатлари кинолари, турли сериаллар, компьютер ўйинлари кириб келиб улгурганлиги билан бирга “дорбозлар”ни “ипсиз дор”га юришга ўргатиш, томошабин бўлиб жамланган атрофдаги “жамланган оломон”ни томошобин-қатнашувчи тарзида баҳолаб, асл “қадриятларимиз бунёдкорлари” – “кекса авлодларимиз” йўлини банд этиш билан кураш тобора авж пардасига чиқиб боришлиги фикримизнинг ёрқин ифодасидир. Бундай манзара орқали эса ўз навбатида биз ота – оналар билан бирга устоз – мураббийларнинг фарзандларимиз олдидаги масъулиятимизни ҳалоллик билан адо этишга ундаши бош мақсадимиз эканлигини кўрсатиб беради.

ТАҲЛИЛ ВА МЕТОДОЛОГИЯ. Атрофда миллий маънавиятимизга тахдид солаётган турли оқимлар тасирида содир бўлаётган барча салбий оқибатлар аввало, бефарқ қараб туришга ҳеч биримизни ҳаққимиз йўқ ва бўлиши мумкин ҳам эмас деб ҳисоблайман! Маълумки, одатда ёшлар табиатан қизиқувчан ҳилқат сифатида гавдаланади, лекин XXI – аср ёшлари қандай ҳилқат тарзида – нимага қизиқади деб ҳеч биримизни хаёлимизга келмаган деб ўйлайман? Агар бу жарённи олдини олишга миллий мафкура ва маънавий саводхонлигимизни янада кучайтирмасак бундай таҳликали вазиятга фақатгина томошабин бўлиб қолмаймизми?

Қадрият деб аталмиш асл маънавий маданиятларимизни сақлаш, сайқаллаш кимларнинг зиммасига топширилганлигини унутиб қўймадикми?

Бўш вақтларини қандай филмлар кўриш билан ўтказмоқда? Зеро президентимиз айтганларидек ёшларимизнинг бўш вақти – душманнинг иш вақти! Буни асло унутмаслигимиз лозим.

Миллий кийимларимиз қолиб, кийиб йурган кийимларида нималар акс этяпти?

Бугунги кунда эркин, демократик жамиятимизнинг ҳар бир аъзоси таҳликали мувозанатда содир бўлаётган турли хил воқеаларни, ҳар хил тахдидларни тушунадаган ва уларни баҳолай оладиган юксак дид эгаси бўлишларини таъминлашимиз лозим!

МУҲОКАМА. Қаршимизда турган “Кузгудаги кўринмас сейрат” вакиллари, ҳаммамизни ташвишга солиб турган “муаммо” – экстримизмнинг салбий эллатларини асл моҳитини очиб беришга бор куч ва имкониятларимизни сафарбар этмоғимиз даркор. Аксар ҳолларда “ислом ақидапарастлари” деб баҳо берилиши доимгидек сарлавҳа пештоқларини безаб тураверади. Аммо унутмаслик керак бу (экстримест) гуруҳнинг Ислом деб аталмиш муқаддас номга ҳечқандай алоқаси ва боғлиқлик тарафи йўқ! Зеро, “бугунги кун кузгуси” шуни кўрсатиб турибтики, айни кунда аниқ ҳужжат ва далиллар келтирилгандан кейин ҳам эгри йўлдан қайтмайдиган қайсар кимсалар ўзларига-ўзлари зулм қилувчи, адашганлар хисобланади. Аллоҳ таолонинг: “(Эй инсон!) Ўзинг (аниқ) билмаган нарсага эргашма! Чунки қулоқ, кўз, дилнинг ҳар бири тўғрисида (ҳар бир инсон) масъул бўлур (жавоб берур)” (Исро, 36 оят), деб қаттиқ огоҳлантирганига амал қилишни унутмаслигимиз зарур!

Жадал суръатлар билан ўтиб бораётган бугунги таҳликали бир вақтда дунё сиёсий майдонида, ўзларини “доҳийликларини даъво қилувчи (аслида доҳий эмас “даҳрий”[1]лик деса мақсадга мувофиқ бўларди! Муаллиф Л.К.Ахатов)” гуруҳларнинг аниқ бир мақсади ҳам, Ватан деб аталмиш муқаддас маконлари ҳам, соф эътиқодли динлари ҳам, инсонларни тўғри йўлга бошловчи қонун ва қарорлари ҳам, ижтимоий тизимли аниқ бир жамияти ҳам, байроғ, мадҳия, мимллати (давлат тили) ҳам асло (бундай мақсадсиз кимсаларда бундай инсоний фазилатлар, ғурур ва ифтихорлар бўлиши мумкин ҳам эмас!) йўқ! Ўзларининг аниқ мақсади бўлмасдан, бошқаларни эргашишлари учун кураш олиб бораётган кимсаларнинг, дин деб аталмиш соф эътиқод рамзларига ҳурмат назари қаердан шакллансин? Ислом динининг маълум термин – сўзларини, халифалик, жиход, дин каби атамаларни тилларига михлашдан ўзга имконсиз бўлган бундай нобакор кимсаларнинг дин нимаю, диннинг аҳкомлари нима, диннинг муқаддаслиги нима?..., бу ҳақдаги зарра мисқолчалик бўлсада билимдан хабарсиз, илмдан буткул мосуво, кўр – кўрона жамланган бузғунчи “қузғунлар”дан ўзга нарса эмас! Ислом дини тинчлик дини, уни номига доғ тушишига жим қараб туришликка ҳеч биримизнинг ҳаққимиз йўқ! Ислом қайси динга мансублигидан қатъи назар, тинч аҳолини ўлдириш у ёқда турсин, уларнинг тинчини бузишни ҳам тақиқлашини унутмаслигимиз даркор! Шундай экан, қандай қилиб мусулмон ўз мусулмон биродарининг тинчини бузиши, ўлдириши ва ёки мурдаларни хорлаши мумкинми?

НАТИЖА. Ҳол буким, Ислом дини ўз жонига қасд қилиш, моли ва жонини хатарга қўйиш каби ишлардан қайтаради. Инсон ўз жонига қасд қилиши ислом таълимотига кўра ҳаром ишлардан саналади [2]. Инсон ўзига берилган неъматларни қадрига етиб, уни яна зиёда бўлиши, мустаҳкамланиши йўлида астойдил меҳнат қилиши, доим зийрак ва огоҳ бўлиши лозим. Буюк мутафаккир олим Жалолиддин Румий огоҳлиги йўқ кимсани руҳи йўқ жасадга тенглаб: “Ғофилу мурда, иккалови бирда”, дейдилар. Мусулмон одам хоҳ диний, хоҳ дунёвий ишда бўлсин ақл – заковат ва фаҳм – фаросат билан ҳаракат қилишга буюрилган. Инсон бу оламда турли қийинчиликлар ва машаққатларга дучор бўлиши, азобу уқубатлар тортиши табиий ҳолатдир. Аммо бу иш билан бир қаторда унинг ишлари фақат орқага кетавериши ҳам мумкин эмас. У зийраклик ва оқиллик билан чин мўмин бўлишга интилар экан, ҳар қадамда суқмоққа дуч келмай (қоқилавермай), Аллоҳ унга албатта ёрдам беради! [3].

Ёшларимизни болалик чоғлариданоқ ватанга содиқлик, ота – онани эъзозлаш, катталарга ҳурмат, диний қадриятларимизга садоқатлилик туйғуларини сингдириб боришимиз лозим [4]. Оиланинг энг муҳим ижтимоий вазифалари – инсон зотини давом эттиришдан, болаларни тарбиялашдан, оила аъзоларининг турмуш шароитини ва бўш вақтини самарали уюштиришдан иборатдир.

ХУЛОСА. Ҳаммамизга маълумки, сунгги йилларда дунё сиёсий маконида диний ва конфеционал омилларнинг аҳамияти янада ортиб бормоқда. Демократия тамоилларига зид равишда диндан ғаразли мақсадларда фойдаланиш ҳоллари авж олди. Бу эса бугунги дунё сийсий манзарасини талотуб “чиллик уйини”ни уйнаш каби кимдир дастакни олишга интилса, кимнидир “чиллик таёқчаси” ни ортидан ҳалак югуршдан ортмай қолди. Айни шундай манзарани яратилиши албатта ҳар бир ёш авлодни вояга етказишга тўсиқ бўлиб туриши табиий ҳолдир [5]. Бизнинг Шарқона минталитититимиз, анъаналаримизга содиқ қолган ҳолда, биз, одатда, Аллоҳдан солиҳ фарзандлар ато этишини, уларнинг роҳатини кўришни сўраб, дуога қўл очамиз. Лекин фарзандларимиз солиҳ ва баркамол бўлиши учун биргина тилакларимизнинг ўзи кифоя эмаслигини унутмаслигимиз лозим. Таассуфлар бўлсинким, аксар инсонларнинг фарзандлари ўз хоҳиш ва истакларидан келиб чиқиб, ҳар куни кўзларида янги – янги саволлар порлаб туриши, ич – ичидан ниманидир хоҳлаб уни сиз

билан бўлишиш истаги борлигига эътиборсиз бўлиб қолмоқда. Аслида ҳеч биримизнинг бундай таҳликали шароитда бефарқ қараб туришимишга ҳаққимиз ҳам йўқ. Бас, шундай экан, ҳозирги вақтда кўз ўнгимизда дунёнинг геополитик, иқтисодий ва ижтимоий, ахборот – коммуникация манзараларида кескин (чуқур) ўзгаришлар рўй бераётган, “сохта ақида қўриқчиларининг қурбонлари” тонидан турли мафкуралар тортишуви кескин авж олаётган вазиятда қайси (виждони пок муслмон) инсон бундай таҳликали ҳолатда четдан қараб туриб, ўзини эса шу “Азиз Ватан”нинг фарзанди ман деб ҳисоблаши мумкин? “Бурч”-деб аталмиш муқаддас мезонларимизни қоғозгагина михлаб қуймасдан, уни чин – виждонан адо этмоғимиз лозим эмасми?

Зеро, бир машҳур ҳақиқатни унутмаслигимиз лозим – инсоннинг ўзи лойдан шаклланганида аниқ руҳи эмас! Руҳнинг покланиши эса, соф эътиқод, пок виждон, иймон бутунлигининг қаймоғи эрур! Лойдан яратилган инсон қанчалар бефарқ-бепарво бўлиб яшаса, тубанликка қараб балчиққа йурғалайди. А аксинча, агар қанчалар покликка, тўғриликка амал қилса, унинг салобати ортиб (руҳи улуғланиб), мукаммаллик сари ривожланишини унутмаслигимиз даркор! Ҳақиқат эгилади букилади..... эмас, балки, Ҳақиқат ҳеч қачон эгилмас, бўкилмас ва синмас бўлади, шунинг учун у Ҳақиқат...

АДАБИЁТЛАР:

Muhammad Amin Yahyo Internetdagi tahdidlardan himoya. – T.: Movorounnahr, 2016

Muhammad Sodiq Muhammad Yusuf. Hadis va hayot 4- juz (poklik kitobi) – Toshkent: Hilol-nashr, 2016

Po‘latov H., Mamatov M. Tasavvuf tarixidan lavhalar. – Toshkent: O‘zbekiston Milliy kutubxonasi, 2011

Mirsodiqov Z. Ilm va odob saodat kalitidir. (Risola) O‘zbekiston Musulmonlari idorasi. – T.: Movarounnahr, 2018

Knыsh A.D. At-Tasavvuf. Islam. Ensiklopedicheskiy slovar. Nauka, 1991.

Knыsh A.D. Musulmanskiy mistisizm. Kratkaya istoriya. Perevod s angliz yaz. Romanov M.G. – SPb.: Dlya, 2004.

Jurnal Ommaviy axborot vositasi davlat roʻyxatidan 2020 yil 6 oktyabrda oʻtgan.
Jurnal har oyda bir marta oʻzbek, rus va ingliz tillarida nashr etiladi.
Jurnalning hajmi 60x84, 1/8, A-4;

«Ta'lim va innovatsion tadqiqotlar ISSN 2181-1709 (P); 2181-1717 (E) » xalqaro ilmiy-metodik jurnali 2020 yil ok-tyabrdan nashr etilmoqda.

Pedagogika, psixologiya, filologiya va tilshunoslik, matematika, fizika va mexanika, texnika fanlari, tabiatshunoslik, tarix va falsafa, turizm va iqtisodiyot, axborot kommunikatsion texnologiyalari, geografiya sohalardagi ilmiy va ilmiy-uslubiy materi-allarni oʻz ichiga oladi. Nashr qilingan materiallar mualliflari Oʻzbekiston Respublikasi hamda yaqin va uzoq xorijning yetakchi olimlari, tadqiqotchi-izlanuvchilari.

Jurnalning kalit soʻzlari:

Oliy pedagogik ta'lim nazariyasi va amaliyoti; umumiy va maxsus pedagogika va psixologiya, pedagogika va innovatsiya, integratsiya,Oʻzbekiston, Rossiya va xorijiy mamlakatlarning ta'lim tizimi; ta'lim jarayoni; koʻp madaniyatli va mintaqaviy ta'lim; III Renessans, XXI asrdagi ta'lim; ta'lim va tarbiya sohasidagi milliy va qadriyat ustu-vorliklari; ta'lim sifatini monitoring qilish; uzluksiz pedagogik ta'lim tizimi; ta'lim dasturlari; umumiy oʻrta va oʻrta maxsus, kasb-hunar ta'limining davlat ta'lim standartlari; oʻqituvchilarni tayyorlash tizimidagi ta'lim texnologiyalari.

Guvohnoma raqami № 8882
Bosh muharrir: B.B.MA'MUROV

Bosishga ruxsat etildi 25.12.2023. Buyurtma №2448.
«Buxoro viloyat bosmaxonasi» MCHJda chop etildi.